JISMONIY TARBIYA VA SPORT TA’LIMIDA LINGVODIDAKTIK O‘YINLARNING TUTGAN O‘RNI

Musayev Isomiddin Saidovich
O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti, O‘zbekiston, Chirchiq sh.
Isomiddin2707@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada jismoniy tarbiya va sport ta’limida lingvodidaktik o‘yinlarning ahamiyati, ularning o‘quv jarayonidagi samaradorligi hamda talabalarning sport atamalarini o‘zlashtirish jarayoniga ta’siri yoritilgan. Lingvodidaktik o‘yinlar orqali sport terminologiyasini o‘rgatish, o‘quvchilarning nutq faolligini oshirish, muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda o‘quv jarayonini qiziqarli tashkil etish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida til va harakat uyg‘unligini ta’minlashda o‘yin metodining didaktik imkoniyatlari ko‘rsatib beriladi.

Kalit so‘zlar: jismoniy tarbiya, sport ta’limi, lingvodidaktika, lingvodidaktik o‘yinlar, sport terminologiyasi, ta’lim samaradorligi, interfaol metodlar.

Kirish

Zamonaviy ta’lim tizimida sportchilarning bilim olish jarayoniga qiziqishini oshirish, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va faol ishtirokini ta’minlash muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, til o‘rgatish jarayonida an’anaviy usullar bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Jismoniy tarbiya va sport mutaxassislariga o‘zbek tilini o‘qitishda lingvodidaktik o‘yinlardan foydalanish talabalarning tilni o‘zlashtirish jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. O‘yin orqali talabalar yangi so‘zlarni tezroq o‘zlashtiradi, grammatik qoidalarni amaliy faoliyat jarayonida qo‘llashni o‘rganadi hamda nutqiy faolligi ortadi.

Lingvodidaktik o‘yinlar ta’lim jarayonini faollashtiruvchi metodlardan biri bo‘lib, u o‘quvchilarni muloqotga undaydi, ularning fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli o‘zbek tilini o‘qitishda o‘yin elementlaridan foydalanish bugungi kunda dolzarb metodik masalalardan biri hisoblanadi.

Ta’lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, ayniqsa, jismoniy tarbiya va sport sohasida nazariy bilimlarni o‘rgatish jarayonida yangi metodlardan foydalanish o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Sport ta’limida ko‘plab maxsus atamalar qo‘llaniladi va ularni to‘g‘ri o‘zlashtirish talabalarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Lingvodidaktik o‘yinlar ta’lim jarayonida tilni o‘rgatish va terminologiyani o‘zlashtirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Bu o‘yinlar o‘quvchilarning faolligini oshiradi, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi. Shuning uchun jismoniy tarbiya va sport ta’limida lingvodidaktik o‘yinlardan foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Lingvodidaktik o‘yin tushunchasi.

Lingvodidaktik o‘yinlar – bu til o‘rganish jarayonida qo‘llaniladigan, o‘quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan interfaol pedagogik metoddir. Ushbu o‘yinlar orqali o‘quvchilar yangi so‘z va atamalarni oson va qiziqarli tarzda o‘zlashtiradilar.

Sport ta’limida lingvodidaktik o‘yinlar sport terminologiyasini o‘rganish, ularni nutqda to‘g‘ri qo‘llash hamda o‘quvchilarning muloqot madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Sport ta’limida lingvodidaktik o‘yinlarning ahamiyati

Jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida lingvodidaktik o‘yinlardan foydalanish bir qator ijobiy natijalarni beradi:

- sport atamalarini tez va samarali o‘zlashtirishga yordam beradi;
- o‘quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantiradi;
- dars jarayonini qiziqarli va interfaol shaklda tashkil etishga imkon yaratadi;
- o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi;
- nazariy bilimlarni amaliy mashg‘ulotlar bilan uyg‘unlashtiradi.

Masalan, sport terminlarini o‘rgatishda **“Atamani top”**, **“Sport so‘zlari zanjiri”**, **“Kim tez topadi?”** kabi lingvodidaktik o‘yinlardan foydalanish mumkin. Bu o‘yinlar o‘quvchilarning bilimlarini mustahkamlash bilan birga, ularning darsga bo‘lgan qiziqishini ham oshiradi.

Lingvodidaktik o‘yinlarning didaktik imkoniyatlari

Lingvodidaktik o‘yinlar o‘quv jarayonida bir nechta didaktik vazifalarni bajaradi:

1. **Ta’limiy vazifa** – sport terminologiyasini o‘rgatish va nazariy bilimlarni mustahkamlash.
2. **Rivojlantiruvchi vazifa** – o‘quvchilarning nutq, tafakkur va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish.
3. **Tarbiyaviy vazifa** – jamoada ishlash, muloqot qilish va o‘z fikrini erkin ifoda etish ko‘nikmalarini shakllantirish.

Shuningdek, lingvodidaktik o‘yinlar orqali o‘quvchilarning e’tiborini jamlash, ularning faol ishtirokini ta’minlash hamda ta’lim jarayonida ijobiy psixologik muhit yaratish mumkin.

Xulosa

Jismoniy tarbiya va sport ta’limida lingvodidaktik o‘yinlardan foydalanish o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu metod sport terminologiyasini o‘zlashtirishni yengillashtiradi, o‘quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantiradi hamda darslarni interfaol tarzda tashkil etishga yordam beradi. Shuning uchun jismoniy tarbiya va sport ta’limi jarayonida lingvodidaktik o‘yinlardan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Jismoniy tarbiya va sportni yanada rivojlantirish to‘g‘risida”gi qarori. – Toshkent, 2017.
2. Nurmonov A., Mahmudov N. **O‘zbek tilining nazariy grammatikasi.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
3. Mahmudov N. **Til va nutq madaniyati.** – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2013.
4. Usmonxo‘jayev T.S., Xo‘jayev F. **Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2015.
5. Abdullayev A. O‘zbek tilida terminologiya masalalari. – Toshkent: Fan, 2019.
6. Rasulov R. Terminologiya va atamashunoslik asoslari. – Toshkent, 2021.
7. Xudoyberganova D. O‘zbek tilida soha terminologiyasining rivojlanishi. – Toshkent, 2022.Karimov I.
8. Sport terminologiyasining lingvistik xususiyatlari. // Ilmiy axborotnoma, 2021.